

hondo-hondotik

Javier Aisa

(Ipes elkarteko Nazioarteko Arloko kidea)

Israel eta Palestina: Sharonen erronkak

Israelgo hauteskundeetako emaitzek —Ariel Sharon nazionalista eskuindarra irabazi ditu— etorkizun gogorra iragarri dute Palestina-Israel gatazkarentzat, eta Estatu juduaren barne politika ere kolokan jarri dute. Barak laboristak 20 hilabeteen suntsitu du 1999an lehendakari izendatu zutenean herriak zuen itxaropena: bakea lortzeko elkarriketak azken unea arte atzeratu zituen, palestinarrei kilometro bat lurralde ere itzuli gabe; barrendegien inguruan kokagune eta ingurubide gehiago egin zituen. Inoiz agintari israeldar batek eman duena baino gehiago eman du, baina garaiz kanpo eta gogoz kontra, hauteskundeetarako amarru gisa. Intifadaren kontrako errepresioak israeldar arabiarren boikota eragin zuen, nahiz eta funtsean laboristen botoemaileak izan diren. Iraultza laikoa egiten saiatzeak erlijiosoak asaldatu zituen. Negoziazioaren eta zorroztasunaren artean nora ezean ibiltzeak nazionalista kontserbadoreenak beldurtu zituen. Guztiek aho batez esan zuten: ezin gaitzek fío Barakez; Sharonek, berriz, badakigu zer pentsatzen duen; zorroztasuna guztiaren gainetik, ez dugu amore emango. Israelek militarrek erabili zituen Estatu judua sortzerakoan, baita perimetro estrategikoa zabalitzeko ere, lurraldeak bere eginez; haren obesioa —1949ko armistizioa ahazten badugu— muga ekialdera atzeratzea izan da, aldi berean sionismoak ustez bereak ziren lurraldeak okupatzen zituen bitartean: Jerusalem, hiri sakratua; Judea eta Samaria, Bibliako Israel. Azkenaldian ere indarra erabiltzen du segurtasuna babesteko. Armadako goi agintariek Sharoni esan diote indarkeriak jarraitzen badu ekintza militarrek gogortu egin beharko dituztela arduradun palestinarrei euren lurretan ere jazarriz aginte palestinarren (mafia euren ustez) euskarria desegiteko. Gainera, Arafat eta erakunde palestinarrek berriro terroristatzat har ditzaten eskatu dute, eta zerrenda beltzean idatz ditzatela haien izenak.

Arik zorrotza

Sharon, 72 urte, baserritar soldadua, gerra zikinaren arduradun izandako jeneral ohia. Hura da benetako abertzalea; judua israel-darra baino lehen, sionismoari leial zaion abertzalea, *dunam po, eez sham* (hektarea bat non, ahuntz bat han) leloaren defendatzaile sutua. Palestina osoa juduena dela ziur dago, eta haiei lurralde gehiago ematea juduen nazioarentzat arriskutsua dela uste du. Uste horri jarraituz, 240 kokagune egin zituen 1978tik 1981era. Gero, Etxebizitzaren ministerioko buru zela, barrendegi palestinarren mapak egin zituen. Oudva ekintza gauzatuen politika izan da bere politikaren ardatza. Arabiar herriak existitzen dira, gaitz ekidinezina da hori, baina geure kontrolpean egon behar dute. Palestinarrek badute nahi-koa, Estatu bat dute ia, Lehendakari, Gobernu, Parlamentu, Polizia eta guzti. Zergatik gehiagoren beharra? Horiek izan dira Sharonen hitzak. Likud alderdiko lider zaharrak zenbait argi gorri piztuta dauzka oraindik: Jerusalem dela-eta ez dute amore emango;

subiranotasunik ez Meskiten zelaian; Jordango sakonunea eta bertako koloniak utzi ezin ditugun segurtasun guneak dira; eta barrendegi palestinarrek ezin dira bata bestearen ondoan egon; iheslariak ere ez dira Israelen ardua. Barakek negoziaturikoak ez du balio. Intifadaren indarkeria amaitzean hutsetik hasi beharra dago.

Sharonen lehenengo hilabeteak erabakigarriak dira. Gobernua eratzen duen bitartean programa politikoa egin behar du. Hurrengo hitzordua martxoaren 31n izango da, aurrekontuak aurkezteko egunean. Gobernua osatzea zaila da, Likudek 19 diputatu bakarrik baititu 120tik, eta bere alde egin duten guztien nahiak bete beharrean dago; *haredim*-en nahiak (ortodoxo erlijiosoak). Haiek gizarte arazoetan eta eguneroko bizitzan eragin handiagoa izateko irrikan daude; errusiar partiduenak, hauek era berean ez dira ortodoxoez fío, batez ere hezkuntzari eta haien gizarte sareei ematen zaien laguntza ekonomikoari dagokionez, azken hori ere lortu nahi baitute errusiarrek; kolonoen inguruko talde nazionalista gogorrenen nahiak; pertsona handinahienak, Levy anaiak esaterako, partidu txiki pertsonalisten buru.

Klanan arteko borroka dago Israelen, familia politikoen arteko liskarra israeldar gizartearen zatiketarako eragina; judu askenazien jatorriari buruzko gatazka, Europa erdian jatorria dutenak Asia ekialdekoen aurka; rabbitza erlijiosoaren arteko liskarrak, lege mosaikoaren interpretazio zorrotza eskatzen batzuek, judaismo erreformatzailearen alde besteez; europar laikoak ortodoxo gogorren ondoan. Azken horientzat Torah ez da, judu gehienentzat bezala, tradizioa, espiritualitatea eta errespetua, baizik eta lege hautsiezina bat, demokraziaren legea baino garrantzitsuagoa; Europa erreferentzia gisa duten israeldar gazteen eta zaharren arteko alde izugarria. Gazteek dibertitu eta ongizate ekonomikoa nahi dute. Zaharrak, aldiz, nekatuta daude, judu nazioari oparotasuna ekarri zion aitzindari espiritua akitu egin zaie; kolono armatuak, talde erdi-klan-destinoetan antolatuta, euren konkistak indarraren bidez defendatzeko prest, baita gatazka zibila Israelen bertan pizten bada ere. Eta ezin ditugu ahaztu Israelgo biztanle arabiarak. Milioi bat dira, eta 25 urtetan Israelgo populazioaren erdia izan daitezke, judu estatu nazionala zalantzan jarriz. Azken batean, erronka horiek guztiei identitate gatazka erakusten dute. Jazarri izan zaion herri baketsua bere Indar Armatuaren boterea erakusteko prest dago. Ez diote Indar Armatuak erabiltzeari uko egingo, nahiz eta zailtasunak dituzten gehiegizko gastu militarra

mantentzeko. Herri baketsu horrek beste herri bat, palestinar herria, zanpatu du indarkeriaren bidez. Israelgo lurretara iritsi zirenean berdintasuna lortu nahi zuten, baina

hasierako asmo hori pixkanaka utzi egin dute, eromen neoliberalak gizarte desberdintasunak handitzen zituen bitartean. Aldi berean, pribatizazio politika sustatu zuten, eta Sharonen politika hori areagotzeko asmoa du, interes estrategikoa duten lurraldeetan izan ezik.

Bere erresistentzia iraganaz harro dagoen herria da Israel, sarraskietatik bizirik irten delako, saiatuak eta lehiakorrek direlako. Alabaina, zatituta dagoen gizarte eskizofrenikoa ere bada: %60 bakearen alde daude baina gehienek arabiarrek arriskutsuak direla uste dute, mespretxua merezi duten pertsonak direla. Elkarrekin bizi beharra onartzen dute, baina banaturik, ahal izanez gero.

EEBBen iritzia

EEBBetako Gobernu berriarekin harreman ona lortzea beste erronka bat da Sharonentzat. Bushekin eta bere taldearekin ez dute Clintonekin zuten adiskidantza beroa izango. Estatubatuar juduek beti eman diete botoa hautagai demokratei, eskuindar gogorrenen antisemitismoaren beldur izan baitira beti. Etxe Zuriko agintari berriek buruarekin jardungo dute, ez bihotzarekin. Errepublikanoek —Bush aita eta Bakerrek lehenengo bake

elkarriketak egin zituzten Madril 1991. urtean Ekialde Hurbilean EEB-Ben nagusitasun ekonomikoak jarrai zezan— ez dituzte oso atsegin Sharon eta Likud, eta tematiak eta traketsak direla uste dute. Gogoan dituzte Likudeko nazionalistek Bakerri jarritako trabak

eta Pentagonoaren egonezina Dick Cheney —orain lehendakariorde— buru zela AWACS hegazkin israeldarrak Txinari saldu zizkionean. Estatubatuarrek arabiar aliatu onak nahi dituzte, petrolio errekurtsuak ziurtatu eta inbertsioak egin ahal izateko. EEBBentzat Irakeko dosierra garrantzitsua da orain, Saddam Hussein presioa egin nahi diote irakiar liderraren ordezkora bilatzen duten bitartean; horren adierazle izan da duela gutxi Bagdadeko instalazioei egindako bonbardaketa. Petrolio eta armen *lobby*aren interesak askoz ere garrantzitsuagoak dira orain.

Sharonen zeregin ugari du. Haren programaren gogortasunak eta boterea lortzen lagundu diotenek ez dute ezer onik iragartzen. Zer gailenduko da orain, politikoa zaharraren zuhertasuna, pragmatismoaren adierazle, edota abenturazale kolonizatzaile gogorren indarra? Erantzuna laster izango dugu, 100 egunen buruan.

ARMADA

Sharoni eskatu diote Arafat eta erakunde palestinarrek berriro terroristatzat hartzeko

ISRAELGO GIZARTEA

Zatituta dagoen gizarte eskizofrenikoa da: %60 bakearen alde daude, baina gehienek diote arabiarrek mespretxua merezi dutela

hirusta

Xabier Gantzarain

Metalezko zaldiaren lauhazka

Hola, Jota. Batzuetan ez dinat ezer idazteko gogorik. S.k telefonoa eskegi ostean bihotza kixkurtzen zaidala esatea baino ez zaidan otutzen. Eta beste guztia ez zaidala asko axola. Baina beti kontu berarekin ez haut aspertu nahi.

Gogoan izango dun Urolako tren. Metalezko zaldiaren lauhazka. Ez zekinat zehatz-mehatz zenbat urte pasa diren baina asko. Maitatzearen zailtasunak ikasi gabe gintunan orduan. Trena kendu egin zintzen eta autobusak jarri haurrak hondartzara eramateko. Jendea kexatu hunan baina agintariek aldaketaren abantailak azaltzeari ekin zioten; azkarragoa, erosoagoa, modernoagoa. Kontua dun trena kendu zutela baina trenbidea ez.

Bada orain dela gutxi, Euskotrenek bere asmoak agertu dizkin. Trenbide berriak egin nahi dituztela eta lehendik daudenei zuku gehiago atera. Ezer berririk ez, esango dun. Baina bahunan berri harrigarriak ere. Euskotrenek Azpeitia eta Zumaia arteko trenbidea berriro ireki nahi din. Ez hadi poztu azkarregi, ordea. Ez baitun haurrak hondartzara eramateko izanen. Merkantzientzat baizik. Marcial Ucin enpresak bere burdinak garraiatzeko izango dun. Azpeitiko eta Lasaoko lantegiak lotuko dizkin eta hauen produkzioa zabaltzeko erabilia izango dun.

Okerrena, hala ere, ez gaituela harritu dun. Urolako trena kendu baina trenbidea mantendu zutenean batek baino gehiagok ikusi zinan orain egia bihurtuko den asmo ezkutua. Lehenengo Trenaren Museoa jarri zuten. Lasaorainoko ibilbidea egiten duen lokomotora zaharrak zenbat bisitari erakartzen duen ez zekinagu baina, jende uholderik ez behintzat. Askoz errentagarriagoa bihurtuko dun trenbidea merkantzia trena abian ikusiko dugunean.

Haurrak Marcial Ucineko burdin pusken gainean etzanda joanen ditun hondartzara.